8. Музыкант В.Л. Теория и практика современной рекламы. Часть 1 – М.: Евразийский регион, 1998 – 542 с.
9. Наймушин А. Основы организации рекламы. – М.: Внешторгиздат, 1992 – 286 с.
10. Ожегов С.Н., Шведова Н.Ю. Толковый словарь русского языка – М., 1995.
11. Советский энциклопедический словарь. – М.: Издательство «Советская энциклопедия», 1981. – 1600 с.
12. Спицин И.О. Спицин Я.О. Маркетинг в банке. / АО «Тарнекс», К.: ЦММС «Писпайп», 1993. – 656 с.
13. Уэллс У., Бернет Дж., Мориарти С. Реклама: принципы и практика. – С – Пб: Питер, 1999. – 736 с.

Гутаріна С.О.

МІСЦЕВІ ФІНАНСИ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Постановка проблеми. Становлення національної фінансової системи розпочалось після набуття Україною незалежності. Наявність інституту місцевого самоврядування – найважливішої ознаки демократичної держави дало можливість відродженню місцевих фінансів, як однієї з головних складових всієї фінансової системи держави.

Місцеві органи влади являють собою специфічні суб'єкти фінансових відносин, які формують фонди фінансових ресурсів з метою фінансового забезпечення своєї діяльності. Як правило місцеві фінанси розглядають як основу або базу органів місцевого самоврядування. Місцеві фінанси призначені „матеріалізувати" юридично закріплену економічну самостійність місцевої влади, активізувати господарську діяльність, розвивати інфраструктуру і економічний потенціал адміністративно–територіальних утворень. Однак форми і методи, за допомогою яких утворюються та використовуються фінансові ресурси муніципалітетів, змінюються залежно від зміни соціальної природи суспільства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Місцеві фінанси досліджувались багатьма українськими та зарубіжними вченими–економістами та фінансистами зокрема такими, як О. Д. Василик, В. В. Зайчикова, О. П. Кириленко, В. І. Кравченко, О. Я. Лилик, О. О. Сунцова, С. В. Слухай, А. Шахом, Р. Белом, У. Тіссеном, К. Фостером та іншими. Однак на даному етапі розширення демократії в суспільстві та трансформації України в світову систему господарювання виникає достатня кількість не розкритих теоретичних і практичних проблем пов'язаних з місцевими фінансами.

Метою статті є з'ясування сучасного стану та організації місцевих фінансів та обґрунтування підходів щодо вдосконалення організації фінансів місцевих органів влади.

Виклад основного матеріалу. Одним із найважливіших досягнень періоду ринкової трансформації економіки постсоціалістичних країн є реформування інституту місцевого самоврядування, що створило підґрунтя для масштабної перебудови місцевих фінансів. Першочерговим завданням у цьому напрямі було створення правових передумов, які б надали органам місцевого самоврядування права формувати таку структуру місцевих фінансових інститутів, яка за конкретних умов була б найбільш ефективною. Реформування в Україні інституту місцевого самоврядування об'єктивно пов'язане зі зростанням ролі місцевих органів влади, діяльність яких у попередній період була надзвичайно обмеженою.

Як відомо, за радянських часів ради різних рівнів (сільська, селищна, міська, районна, обласна) не мали статутів місцевого самоврядування, а були органами державної влади. Перетворення місцевих рад народних депутатів на органи місцевого самоврядування розпочалося з прийняттям Декларації про державний суверенітет України, за якою було визначено поділ державної влади на законодавчу, виконавчу і судову, і побудову на цій основі правової держави. Першим важливим кроком на цьому шляху став прийнятий 7 грудня 1990 року Верховною Радою України Закон „Про місцеві ради народних депутатів Української РСР та місцеве самоврядування" [1]. Місцеві ради розглядались як представницькі органи державної влади та територіального самоврядування з організаційною, правовою, матеріально–технічною самостійністю.

27 березня 1992 року Верховна Рада України прийняла Закон „Про місцеві ради народних депутатів та місцеве і регіональне самоврядування", який встановлював правові засади роздержавлення місцевих рад народних депутатів усіх рівнів, перетворення їх на органи місцевого і регіонального самоврядування, звільнення їх від виконання загальнодержавних функцій та зосередження їхніх зусиль на вирішенні питань місцевого життя в інтересах населення відповідної території [2].

Визначною подією стало приєднання України у 1996 році до Європейської хартії місцевого самоврядування. Будучи членом Ради Європи, Україна 11 вересня 1997 року ратифікувала Європейську хартію місцевого самоврядування – важливу угоду Ради Європи, фундаментальний документ, що регулює розподіл адміністративних і виконавчих повноважень у межах країни, а також містить основні структурні та юридичні вимоги до запровадження нових владних інститутів на місцевому рівні. Це зумовило дотримання певних вимог: всебічного розвитку місцевого самоврядування, забезпечення автономії місцевої влади [3]. Однак слід зазначити, що більшість положень Європейської хартії місцевого самоврядування не знайшло належного відображення в законодавчих актах України.

У Конституції України, прийнятій Верховною Радою 28 червня 1996 року [5], певним чином окреслено поєднання централізації і децентралізації у здійсненні державної влади, викладено концептуальні засади місцевого самоврядування, визнані і законодавчо закріплені місце і роль місцевого самоврядування.

21 травня 1997 року було прийнято Закон „Про місцеве самоврядування в Україні" [4]. Згідно з цим законом було конкретизовано основні положення Конституції щодо місцевого самоврядування, детально окреслені повноваження рад, їхніх голів, виконавчих органів, а також організаційно–правову, матеріальну і фінансову основу місцевого самоврядування.

Отже, юридичне виокремлення місцевого самоврядування, розширення завдань і функцій, які покладаються на місцеві органи влади і самоврядування, виявилися передумовами запровадження адекватних змін у фінансовому забезпеченні реалізації відповідних владних повноважень.

Одним з перших кроків до зміцнення фінансової бази місцевого самоврядування було прийняття 22 червня 2001 року Бюджетного кодексу України [6].

З прийняттям Бюджетного кодексу сталося багато позитивних змін у бюджетному процесі. Місцеві бюджети виведено зі складу Державного бюджету, тим самим було регламентовано їх самостійність. Розмежовано видатки за ланками бюджетної системи, встановлено чіткий перелік доходів місцевої влади, передбачена система трансфертної підтримки місцевої влади, розмежовані делеговані та власні повноваження, закріплені доходи місцевої влади, встановлено прозорий порядок надання дотацій вирівнювання. Особливо слід відмітити, що доходи, які акумулюються на рівні місцевої влади, поділені на ті, що враховуються при розрахунку міжбюджетних трансфертів, та ті, які не впливають на обсяг дотаційної підтримки. Даний розподіл, насамперед, був покликаний, зацікавити місцеву владу в збільшенні обсягів збору місцевих податків та зборів, податку з власників транспортних засобів, плати за забруднення навколишнього середовища, оскільки при збільшенні сум надходжень до цих джерел обсяг трансфертної підтримки не повинен зменшуватись.

Наступним етапом зміцнення фінансів місцевого самоврядування було ухвалення Кабінетом міністрів України Розпорядження „Про схвалення Концепції реформування місцевих бюджетів" від 23 травня 2007 року № 308–р [7].

Одним з основних завдань Концепції є зміцнення фінансової основи місцевого самоврядування, яке передбачає посилення зацікавленості органів місцевого самоврядування у підвищенні рівня власних доходів через стимулювання збільшення обсягів виробництва, валової доданої вартості, обсягу інвестицій та рівня доходів населення відповідно до інноваційного напряму економічного розвитку. Завдяки цьому очікується що, питома вага загального фонду місцевих бюджетів у зведеному бюджеті України щороку зростатиме на кілька пунктів. Також дана Концепція передбачає і введення оптимальнішого розподілу податків та зборів (обов'язкових платежів) між Державним та місцевими бюджетами, передачу місцевим бюджетам окремих джерел доходів (частину податку на прибуток, збір за спеціальне водокористування, плату за видачу ліцензій тощо).

Завдяки Концепції реформування місцевих бюджетів планується провести заходи по впорядкуванню видатків місцевих бюджетів.

Також передбачається і вдосконалення системи регулювання міжбюджетних відносин та запровадження планування місцевих бюджетів на середньострокову перспективу. Важливим кроком у розвитку місцевих бюджетів буде посилення їх інвестиційної складової. Щодо цього в документі закріплюється удосконалення порядку та умов надання субвенцій для реалізації інвестиційних проектів і визначення єдиного підходу до розподілу фінансового ресурсу держави на цю мету.

Також суттєвого значення у подальшій розбудові фінансів місцевих органів влади має ухвалення урядом проекту Податкового кодексу України. При цьому вперше в податковому законодавстві зроблено акцент на створенні сприятливих умов для зміцнення місцевих бюджетів. У ході роботи над проектом враховано принципово нові підходи, передбачено реформування податкової системи з метою забезпечення впливу місцевих рад на формування своїх бюджетів.

ВИСНОВКИ

Підсумовуючи викладений стислий огляд історичних передумов розбудови місцевих фінансів України та сучасний етап розвитку місцевих фінансів, слід зазначити, що фундамент реальних перетворень у сфері місцевого самоврядування вже закладено. Але порівняно з цими змінами процес формування місцевих фінансів значно відстає у темпах свого розвитку. Система місцевих фінансових інститутів ще не має завершеного, цілісного характеру. Отже, на часі подальше вирішення таких стратегічних задач, як створення умов для підвищення конкурентоспроможності регіонів, забезпечення їх сталого розвитку, високої продуктивності виробництва та зайнятості населення.

Такою основою, на нашу думку, є завершення адміністративної реформи, як основної передумови реформування місцевих фінансів. Саме організація державного і адміністративно–територіального устрою визначать модель місцевих фінансів і системи міжбюджетних відносин.

Источники и литература

1. Про місцеві ради народних депутатів Української РСР та місцеве самоврядування: Закон Української Радянської Соціалістичної Республіки // Закони, постанови та інші акти, прийняті Верховною Радою Української РСР на першій і другій сесіях. – 1990. – Травень – грудень. – С. 127–191.
2. Про місцеві ради народних депутатів та місцеве і регіональне самоврядування: Закон України // Відомості Верховної ради України. – 1992. – № 28.
3. Європейська Хартія місцевого самоврядування // Віче. – 2000. – № 3.
4. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України // Урядовий кур'єр. – 1997. – 14 червня.
5. Конституція України. – К.: Вікар, 1996.
6. Бюджетний кодекс України від 21.06.2001 р. № 2542 // Голос України. – 2001. – №129. – 24 липня.
7. Розпорядження „Про схвалення Концепції реформування місцевих бюджетів" від 23 травня 2007 року № 308–р – за даним сайту в Інтернеті www.minfin.gov.ua